

BOSHLANG'ICH SINIF TEXNOLOGIYA DARSLARIDA O'QUVCHILARNI KASBGA YO'NALTIRISHDA INNOVATSION USULLARDAN FOYDALANISH

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14909798>

Xolmo'minova Bahora Abdujalolovna

Jizzax viloyati pedagogik mahorat markazi "Maktabgacha, boshlang'ich va maxsus ta'lim metodikalari" kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang'ich sinf texnologiya darslarida o'quvchilarni kasbga yo'naltirish masalalariga bag'ishlangan. Maqolada o'quv jarayonida innovatsion usullardan foydalanishning ahamiyati, o'quvchilarni turli kasblar bilan tanishtirish, ularning qiziqishlarini aniqlash va mehnat bozorida talab yuqori bo'lgan sohalar haqida ma'lumot berish usullari, shuningdek, zamonaviy ta'lim texnologiyalari va ochiq manbalardan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilinadi. O'qituvchilar uchun amaliy tavsiyalar va boyitilgan adabiyotlar ro'yxati keltirilgan.

Kalit so'zlar: kasbga yo'naltirish, texnologiya darslari, boshlang'ich sinf, innovatsion usullar, kasbiy qiziqish, mehnat bozori, ochiq ta'lim resurslari, STEAM, loyihaviy ta'lim.

Аннотация: Данная статья посвящена вопросам ориентации учащихся на профессию на технологических уроках начальной школы. В статье анализируется важность использования инновационных методов в образовательном процессе, методов знакомства студентов с различными профессиями, выявления их интересов и предоставления информации о сферах, востребованных на рынке труда, а также возможности использования современных образовательных технологий и открытых источников. Даны практические рекомендации для учителей и список пополненной литературы.

Ключевые слова: профориентация, технологические классы, начальная школа, инновационные методы, профессиональный интерес, рынок труда, открытые образовательные ресурсы, STEAM, проектное образование.

Abstract: This article is devoted to the issues of students' orientation to a profession in primary school technology lessons. The article analyzes the importance of using innovative methods in the educational process, methods of introducing students to various professions, identifying their interests and

providing information about areas in demand in the labor market, as well as the possibility of using modern educational technologies and open sources. Practical recommendations for teachers and a list of updated literature are given.

Key words: career guidance, technology classes, primary school, innovative methods, professional interest, labor market, open educational resources, STEAM, project-based education.

Kirish

Bugungi kunda yosh avlodni kasbga yo'naltirish masalasi ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Global o'zgarishlar sharoitida, kelajak avlodni mehnat bozorining talablariga moslashtirish, ularda kasbiy qiziqishni uyg'otish va ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarish lozim. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun texnologiya darslari bu borada muhim ahamiyatga ega, chunki ular orqali o'quvchilar nafaqat amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladilar, balki turli kasblar haqida tasavvurga ega bo'ladilar va o'z qiziqishlarini aniqlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Mavzuning dolzarbligi

2022-yilning 28-yanvarida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022-2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" PF-60-son Farmoni qabul qilindi va ushbu farmonda ta'lim sifatini oshirish, kasbga yo'naltirish ishlarini takomillashtirish masalalari alohida belgilangan. Hozirgi davrda, texnologiyalar rivojlanishi bilan birga mehnat bozorida ham o'zgarishlar yuz bermoqda. Yangi kasblar paydo bo'lmoqda, eski kasblarga bo'lgan talab kamaymoqda. Shuning uchun o'quvchilarni kasbga yo'naltirish jarayonida innovatsion usullardan foydalanish, ularga kelajakda talab yuqori bo'ladigan kasblar haqida ma'lumot berish lozim. Ochiq ta'lim resurslari, zamonaviy metodlar va texnologiyalar o'quv jarayonini boyitish va o'quvchilarning kasbiy qiziqishlarini aniqlash imkonini beradi.

Tadqiqotning maqsadi va vazifalari

Ushbu maqolaning maqsadi boshlang'ich sinf texnologiya darslarida o'quvchilarni kasbga yo'naltirishda innovatsion usullardan foydalanishning samarali yo'llarini aniqlash, zamonaviy ta'lim texnologiyalari va ochiq manbalardan foydalanish imkoniyatlarini tahlil qilish va o'qituvchilar uchun metodik tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar amalga oshirildi:

1. Kasbga yo'naltirishning nazariy asoslari va boshlang'ich ta'limdagi o'rni tahlil etildi.

2. Texnologiya darslarining kasbga yo'naltirishdagi imkoniyatlari o'rganildi.

3. O'quvchilarni turli kasblar bilan tanishtirish, ularning qiziqishlarini aniqlash va mehnat bozorida talab yuqori bo'lgan sohalar haqida ma'lumot berish usullari tahlil etildi.

4. Innovatsion ta'lim texnologiyalari va ochiq ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyatlari o'rganildi.

5. O'qituvchilar uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Tadqiqot metodlari

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- ✓ Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish.
- ✓ Normativ-huquqiy hujjatlarni o'rganish.
- ✓ Pedagogik kuzatuv.
- ✓ So'rovnoma.
- ✓ Amaliy tajriba.
- ✓ Internet resurslaridan foydalanish.

Asosiy natijalar va muhokama

Texnologiya darslari boshlang'ich sinf o'quvchilarini kasbga yo'naltirishda quyidagi imkoniyatlarni beradi:

1. **Kasblar bilan tanishtirish:** O'quv jarayonida turli kasblar (dizayner, injener, dasturchi, me'mor, tikuvchi, oshpaz va boshqalar) haqida ma'lumot berish. Bu jarayonda ochiq ta'lim resurslaridan (videolar, taqdimotlar, interaktiv o'yinlar) foydalanish o'quvchilarning qiziqishini oshiradi.

2. **Qiziqishlarni aniqlash:** O'quvchilarga turli xil topshiriqlar berish orqali ularning qaysi sohalariga qiziqishini aniqlash. "Kasb tanlash bo'yicha testlar" va so'rovnomalardan o'tkazish orqali o'quvchilarning kasbiy yo'nalishini aniqlashga yordam berish.

3. **Amaliy ko'nikmalarni shakllantirish:** Texnologiya darslarida o'quvchilar turli xil materiallar bilan ishlash, ish qurollaridan foydalanish, qurish-yasash, tikish, ovqat tayyorlash kabi amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladilar. Bu ko'nikmalar o'quvchilarga kelajakda turli kasblarda ishlash uchun zamin yaratadi.

4. **Innovatsion fikrlashni rivojlantirish:** O'quv jarayonida o'quvchilarga muammoli vaziyatlar yaratish, ularni yechim topishga undash orqali innovatsion fikrlashni rivojlantirish. Bu, ayniqsa, STEAM ta'limi yondashuvini qo'llash orqali amalga oshirilishi mumkin.

5. **Mehnat bozorida talablarga mos kasblar haqida ma'lumot berish:** O'quvchilarga kelajakda talab yuqori bo'ladigan kasblar (IT-soha, biotexnologiya, nanotexnologiya, sun'iy intellekt, robototexnika va boshqalar) haqida ma'lumot

berish. Bu ma'lumotlarni ochiq manbalardan, masalan, LinkedIn Learning platformasidan olish mumkin.

6. **STEAM ta'limi yondashuvi:** Fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika fanlarini integratsiyalashgan holda o'qitish. Bu yondashuv o'quvchilarga muammolarni hal qilish, ijodiy fikrlash va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi "STEAM Education".

7. **Ochiq ta'lim resurslaridan foydalanish:** Ochiq ta'lim resurslari (OTR) – bu bepul va ochiq litsenziya ostida taqdim etilgan o'quv materiallari. OTR o'qituvchilar va o'quvchilar uchun ta'limni yanada qulay, arzon va moslashuvchan qilish imkoniyatini beradi. Bunday resurslarga misol sifatida Khan Academy, OER Commons kabilar kiradi.

Quyida texnologiya darslarida o'quvchilarni kasbga yo'naltirishda foydalanish mumkin bo'lgan innovatsion usullar keltirilgan:

➤ **Loyiha asosidagi ta'lim (Project-Based Learning):** O'quvchilarga real muammolarni hal qilishga yo'naltirilgan loyihalar berish. Masalan, o'quvchilar o'z maktablari uchun ekologik toza o'yin maydonchasi loyihasini yaratishlari mumkin.

➤ **O'yinli ta'lim (Gamification):** O'quv jarayonini o'yin elementlari bilan boyitish. Masalan, o'quvchilar kasbiy yo'nalishni aniqlashga yordam beradigan interaktiv o'yinlar o'ynashlari mumkin.

➤ **Virtual sayohatlar (Virtual Tours):** O'quvchilarni turli korxonalarga, laboratoriyalarga, ustaxonalarga virtual sayohatlar orqali olib borish, ularni kasb egalarining faoliyati bilan tanishtirish.

➤ **Kasb egalari bilan uchrashuvlar (Guest Speakers):** Turli kasb egalarini darsga taklif qilish, ularning o'z tajribalari bilan bo'lishishlariga imkon berish.

➤ **Robototexnika va dasturlash:** O'quvchilarni robototexnika va dasturlash bilan tanishtirish, ularda IT-sohaga qiziqish uyg'otish.

O'qituvchilar uchun amaliy tavsiyalar:

✓ O'quv dasturiga kasbga yo'naltirishga oid mavzularni kiritish.
✓ O'quvchilarni turli kasblar bilan tanishtirish uchun rasmlar, videolar, taqdimotlardan foydalanish.

✓ O'quvchilarga o'z qiziqishlarini aniqlashga yordam beradigan so'rovnoma, testlar o'tkazish.

✓ Maktabda kasbiy yo'nalish bo'yicha tadbirlar (ko'rgazmalar, tanlovlar, seminarlar) tashkil etish.

✓ Ota-onalar bilan hamkorlik qilish, ularning farzandlarini kasbga yo'naltirishda yordam berishlarini so'rash.

✓ O'z malakasini oshirish, kasbga yo'naltirish bo'yicha yangi metodlar bilan tanishish.

✓ Zamonaviy ta'lim resurslari va ochiq manbalardan foydalanish ko'nikmalarini oshirish

✓ STEAM ta'limi yondashuvini amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tajriba orttirish

Xulosa

Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida o'quvchilarni kasbga yo'naltirishda innovatsion usullardan foydalanish ularning kelajakda o'z o'rnini topishlari, jamiyatga foyda keltirishlari uchun muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar yuqorida keltirilgan tavsiyalarga amal qilish, zamonaviy ta'lim resurslari va ochiq manbalardan foydalanish, STEAM ta'limi yondashuvini amaliyotga tatbiq etish orqali o'quvchilarda kasbiy qiziqish uyg'otish, ularni mehnat bozorida talab yuqori bo'lgan sohalar bilan tanishtirish va ularning innovatsion fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" gi PF-60-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/5841063>
2. Голубь, Г. Б., Перелыгина, Е. А., & Чуракова, О. В. Метод проектно-технология компетентностно-ориентированного образования. Самара: Издательство Учебная литература. (2010).
3. Дьюи, Д. Демократия и образование. Москва: Педагогика-Пресс. (2000).
4. Зимняя, И. А. Ключевые компетентности-новая парадигма результата образования. Высшее образование сегодня, (5), 34-42. (2004).
5. Климов, Е. А. Психология профессионального самоопределения. Ростов-на-Дону: Феникс. (1996).
6. Сухомлинский, В. А. Сердце отдаю детям. Киев: Радянська школа. (1977).
7. Kasb tanlash bo'yicha testlar. <https://kasb.uz/>
8. LinkedIn Learning. <https://www.linkedin.com/learning/>
9. STEAM Education. <https://www.steamedu.com/>
10. Khan Academy. <https://www.khanacademy.org/>
11. OER Commons. <https://www.oercommons.org/>
12. Bers, M. U. Coding as a playground: Programming and computational thinking in the early childhood classroom. Routledge. (2018).

13. Resnick, M. Lifelong kindergarten: Cultivating creativity through projects, passion, peers, and play. MIT Press. (2017).
14. Yakman, G. STEAM: Why it's important and how to implement it. Integrative Education and STEM, 1(1), 4-9. (2008).